

Pauliina Hämäläinen
NUORILLE ANNETTU ALKOHOLI-
VALISTUS

Systemaattinen kirjallisuuskatsaus nuorille
annettuun alkoholivalistukseen

Opinnäytetyö
Terveystieteiden koulutusohjelma
Sosiaali- ja terveysala

Marraskuu 2009

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences		Opinnäytetyön päivämäärä 4.11.2009
Tekijä(t) Pauliina Hämäläinen	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Hoitotyön koulutusohjelma, Terveydenhoitaja (AMK)	
Nimeke Nuorille annettu alkoholivalistus, systemoitu kirjallisuuskatsaus nuorille annettuun alkoholivalistukseen		
Tiivistelmä Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää julkaisujen perusteella miten nuorille on annettu alkoholivalistusta nykypäivänä, sekä mahdollisesti vertailla eri tuloksia. Kyseessä oli systemoitu kirjallisuuskatsaus, joka toteutettiin hakemalla julkaisuja hakusanaparilla eri tietokannoista. Tietokannoista löytyi yhteensä 22 viitettä, joista lopulliseen tarkasteluun päätyi viisi kappaletta. Saatujen julkaisujen sisältö analysoitiin ja tuloksia vertailtiin sanallisesti. Tutkimuksen mukaan nähdään tärkeänä koulun antamaa alkoholivalistusta. Tärkeänä pidettiin, että nuorille puhutaan asioista suoraan. Koulun ja vanhempien merkitys nousi esille eri tutkimuksissa. Tuloksia tarkasteltaessa on syytä ottaa huomioon tutkimuksemme pieni otanta. Tästä syystä tutkimustulokset eivät ole yleistettävissä Tutkimus pohjautuu Erosen ym. vuonna 2005 tekemään opinnäytetyöhön, jossa selvitettiin nuorten mielipiteitä saamastaan alkoholivalistuksesta. Tutkimus sai alkunsa AleAlko – projektista, joka oli osa Etelä-Savon maakunnallista HYVOKE – projektia.		
Asiasanat (avainsanat) alkoholi, nuoret, alkoholivalistus, päihteet		
Sivumäärä 23+4	Kieli Suomi	URN URN:NBN:fi:mamk-opinn200958018
Huomautus (huomautukset liitteistä) Liitteinä alkoholilaki, hakuprosessin kuvaaminen, alkoholivalistustahot nuorten mielestä (Eronen ym. 2005)		
Ohjaavan opettajan nimi (Liisa Huittinen) Leena Uosukainen	Opinnäytetyön toimeksiantaja Ale-Alko, Hyvoke	

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>	Date of the bachelor's thesis 4.11.2009	
Author(s) Pauliina Hämäläinen	Degree programme and option Degree programme in Nursing, Public Health nurse (AMK)	
Name of the bachelor's thesis Alcohol education to the youngsters. A Literature Review		
Abstract <p>The purpose of this Bachelor's thesis was to study and compare alcohol education that has been given to the youngsters based on published studies.</p> <p>The study was a literature review. The publications were gathered from databases with keywords. A total of 22 publications were found. After the evaluation five (5) publications were analysed. The content of the publications was analysed and compared.</p> <p>According to the results school is the main place where the alcohol education takes place. It was important that you speak straight and fairly to the youngsters. The importance of school and parents was said in many publications.</p> <p>These findings cannot be generalized because there were so few publications included to this study.</p> <p>This Bachelor's thesis is based on a study made by Eronen and others in the year 2005, when they studied youngsters opinions about alcohol education.</p> <p>This study belongs to AleAlko –project in St. Michel which is part of HYVOKE-project</p>		
Subject headings, (keywords) alcohol, youngsters, alcohol education, drugs		
Pages 23+4	Language Finnish	URN URN:NBN:fi:mamk-opinn200958018
Remarks, notes on appendices law of alcohol, description about data collecting, the givers of alcohol education (based on study made by Eronen and others, 2005)		
Tutor (Liisa Huittinen) / Leena Uosukainen	Bachelor's thesis assigned by Ale-Alko, Hyvoke	

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA.....	6
2.1 Nuoruuden kehitystehtävät.....	6
2.2 Nuori alkoholivalistuksen kohderyhmänä.....	6
3 ALKOHOLIN VAIKUTUKSET JA KÄYTTÖ	8
3.1 Alkoholinkäytön edut	8
3.2 Alkoholinkäytön haitat	8
3.3 Nuorten alkoholinkäytön nykytilanne	9
4 EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ.....	11
4.1 Alkoholivalistuksen toteuttajat.....	12
4.2 Kohderyhmän vaikutus valistusmenetelmien valintaan	13
4.3 Yhteiskunnan ja median merkitys asenteiden muokkaajina.....	16
5 TUTKIMUSTEHTÄVÄT.....	17
6 SYSTEMOITU KIRJALLISUUSKATSAUS TUTKIMUSPROSESSINA.....	18
6.1 Systemoitu kirjallisuuskatsaus	18
6.2 Aineiston keruu, valinta ja analysointi	18
6.3 Aineiston hyväksymiskriteerit.....	19
6.4 Aineiston poissulkukriteerit	20
6.5 Hakuprosessi	20
6.6 Aineiston analysointi	20
7 TULOKSET	21
8 POHDINTA	23
LÄHTEET.....	25
LIITE 1: Alkoholilaki 1143/1194 5. luku § 33	29
LIITE 2: Julkaisujen sisältö ja valistajataho.....	31

1 JOHDANTO

Eronen ym. tekivät vuonna 2005 opinnäytetyön, jossa he kartoittivat nuorten mielipiteitä saamastaan alkoholivalistuksesta. Tuon työn tulosten mukaan nuoret näkivät tärkeimpänä valistustahona koulun/opettajat ja vanhemmat. (Eronen ym., 2005, 18). Tuon opinnäytetyön innoittamana päätin jatkaa terveydenhoitajan opinnäytetyöni vertailemalla, miten nykyään alkoholivalistusta nuorille annetaan. Tämä työ pohjautuu Eronen ym. tekemään työhön ja teoreettinen viitekehystä jatketaan tässä työssä.

Aihe kiinnostaa minua sillä tiedän, että alkoholivalistusta kyllä annetaan kouluissa, mutta vaikuttaako se nuorten alkoholivalistukseen? Eronen ym. (2005) tutkimuksen mukaan nuoret kuitenkin jossain vaiheessa kokeilevat alkoholin käyttöä, valistuksesta huolimatta (Eronen ym., 2005, 20-21). Miten alkoholivalistusta annetaan? Tähän kysymykseen halusin lähteä etsimään vastausta. Mitä nuoret odottavat alkoholivalistukselta, onko aihetta tutkittu?

Tutkimusten mukaan alkoholivalistuksen vaikutukset jäävät kuitenkin vähäisiksi. Esimerkiksi pelottelutekniikalla, järkevän käytön viestillä, vaihtoehdoisen toiminnan tarjoamisella sekä tunteita ja vuorovaikutusta korostavalla lähestymistavalla ei ole juurikaan vaikutusta. (van der Stel & Voordewind 1999, 77.) Sen sijaan vaikuttavia alkoholin käytön ennaltaehkäisyssä käytettäviä menetelmiä ovat lakisääteiset rajoitukset (Alkoholipolitiikan kuluttajaopas 2004, 16, 17).

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää kuinka nykypäivänä alkoholivalistusta kouluissa annetaan kirjallisuuden perusteella. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen avulla on tarkoitus saada selville miten alkoholivalistusta on toteutettu ja vartaila julkaisujen tuloksia. Hakuprosessi ja tulokset on esitetty kirjallisena. Tutkimus pohjautuu Eronen ym. vuonna 2005 tekemään opinnäytetyöhön, jossa he selvittivät nuorten mielipiteitä saamastaan alkoholivalistuksesta.

Käsitteenä sana päihteet pitää sisällään alkoholin, eräät lääkkeet, tekniset liuottimet ja huumausaineet (Inkinen 2000, 12). Tässä työssä päihteillä tarkoitetaan vain alkoholia. Nuoriin kohdistuvasta ehkäisevästä päihdetyöstä käytetään pääasiassa käsitettä alkoholivalistus.

2 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA

2.1 Nuoruuden kehitystehtävät

Nuoruus ajaksi luokitellaan yleensä ikävuodet 11:stä 22:een. Tänä aikana ihminen siirtyy lapsuudesta aikuisuuteen. Nuoruusiän keskeisimpiä kehitysmuotoja on kasvaa ja tulla kypsäksi. Nuoruusajan kehitysteorioita on useita. Tähän työhön valitsimme Robert J. Havighurstin kuvaamat nuoruuden kehitystehtävät, jotka ovat: ”saavuttaa uusi ja kypsempi suhde molempiin sukupuoliin, löytää itselleen maskuliininen/feminiininen rooli, hyväksyä oma fyysinen ulkonäkönsä ja oppia käyttämään ruumistaan tarkoituksenmukaisesti, saavuttaa tunne-elämässä itsenäisyys vanhempiin ja muihin aikuisiin nähden, valmistua avioliittoon ja perhe-elämään, ottaa vastuu taloudellisista seikoista, kehittää maailmankatsomus, arvomaailma ja moraali, joiden mukaan voi ohjata elämää, pyrkiä ja päästä sosiaalisesti vastuulliseen käyttäytymiseen.” (Dunderfelt 1997, 94 - 95.)

Fyysinen kehitys on nopeampaa kuin henkinen, joten oman itsen löytäminen ”uudesta kropasta” on haasteellinen tehtävä. Jos kaikki sujuu ongelmitta ja nuori kehittyy samassa ajassa kavereidensa kanssa, on hänen helpompi itsekkin hyväksyä itsensä ja muuttunut ulkonäkönsä. Ruumiinkuvan muutosten lisäksi nuori irtaantuu vanhemmistaan. Tällöin kaveripiirin tuki on tärkeää ja nuori hakeutuu ikätovereidensa pariin. Tämä auttaa nuorta irtaantumaa tunnetasolla vanhemmistaan. Irrottautuminen voi olla kivulias ja nuori voi olla vanhempiaan kohtaan aggressiivinen ja uhkaava. Tämä kertoo vahvasta siteestä vanhempien ja nuoren välillä. Nuori ymmärtää, ettei hän voi enää palata takaisin lapsuuden avuttomuuteen ja ”helppouteen,” mutta kokee samalla epävarmuutta aloitella omaa, itsenäistä elämää omine päätöksineen. Kamppailu irti vanhemmista ja lapsuudesta on rankkaa, sillä nuori ei enää halua olla lapsi, muttei osaa olla vielä aikuinenkaan. Tämä ristiriita aiheuttaa usein hankaluuksia vanhempien ja kasvavan nuoren kesken, mutta on tärkeä vaihe nuoren itsenäistymisen kannalta. (Himberg ym. 1996, 83 - 86.)

2.2 Nuori alkoholivalistuksen kohderyhmänä

Päihdekasvatuksen lähtökohtana tulisi olla nuoren kokemusmaailman tunteminen. Nuoren kehittyessä ja kasvaessa muuttuu hänen käsityksensä maailmasta ja itsestä

osana sitä. Samoin pitäisi muuttua alkoholivalistuksen sisältö ja menetelmät. (Koskinen - Ollonqvist ym. 2003, 23.)

Vanhemmilla ja opettajilla on suuri merkitys auktoriteetteina ja asenteisiin vaikuttajina 7-10-vuotiaisiin lapsiin. Luotettavimpina tiedonlähteinä lapset pitävät vanhempia, kavereita, roolimalleja ja televisiota. Tämän ikäisille lapsille sosiaaliset normit ja hyväksytyksi tuleminen ovat tärkeitä, joten heille olisi tärkeä opettaa syy-seuraussuhteita sekä yleisiä normeja. Varhaisessa kouluiässä lapsi havainnoi ympäristönsä ihmisten toimintaa ja saa palautetta omasta toiminnastaan. Lapsi kykenee punnitsemaan eri vaihtoehtoja johdonmukaisesti, mutta ajattelu on sidoksissa konkreettisiin esineisiin ja tilanteisiin. Hän kykenee hahmottamaan myös käsitteet menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus. (vrt. Himberg ym. 1996, 45; Koskinen - Ollonqvist ym. 2003, 24.)

Varhaisnuorilla, 10-13-vuotiailla, vanhempien merkitys asenteisiin vähenee kavereiden merkityksen kasvaessa. 13-16-vuotiailla taas roolimallit ovat tärkeässä roolissa. Nuori hakee käyttäytymisellään kuulumista toveriryhmään ja joutuu punnitsemaan uudelleen asenteitaan. Luotettavimmat tiedonlähteet varhaisnuoruudessa ovat edelleen vanhemmat, kaverit ja koulu. Myöhemmin merkitysten suhde muuttuu siten, että kaverit vaikuttavat tässä hetkessä tapahtuviin asioihin, mutta vanhemmat tulevaisuuteen liittyvissä asioissa. Fyysisen olemuksen ja toveriryhmän merkityksen korostuessa varhaisnuoria motivoivia tekijöitä ovat fyysinen viehättävyys ja sosiaalinen valta. Nuori kannattaa ottaa mukaan valistustoiminnan suunnitteluun. Hyviä menetelmiä voisivat olla esimerkiksi roolipelit, esitykset ja vierailvat puhujat. 13-16-vuotiaiden kanssa kannattaa välttää ylireagoimista ja saarnaamista, myöskään rangaistukset ja palkinnot eivät enää motivoi. Sopivia menetelmiä heille voisivat olla ryhmätyöt, draama, vierailvat puhujat ym. (Koskinen - Ollonqvist ym. 2003, 24.)

Kiellettyyn toimintaan liittyy jännitystä ja viehätystä. Alkoholinkäyttö on nuorille eräänlainen kypsyysymboli, joka mielletään aikuisuuteen siirtymiseksi. Esimerkiksi uhkaavilla sairauksilla pelottelu ei tavoita nuoria, koska he kokevat sen niin irralliseksi omasta arjestaan. Vaikka nuoruusikä on monessa suhteessa haasteellinen valistuksen kohderyhmänä, olisi se kuitenkin otollinen, sillä nuoruusiässä nuori muodostaa terveystottumuksensa, jotka vaikuttavat pitkälle elämään. (Koskinen - Ollonqvist ym. 2003, 23, 24)

3 ALKOHOLIN VAIKUTUKSET JA KÄYTTÖ

3.1 Alkoholinkäytön edut

Koska alkoholin käyttö, tavat ja merkitykset ovat kulttuurisidonnaisia, on sen aiheuttamia mahdollisia hyötyjä arvioitava sosiokulttuurista taustaa vasten (vrt. Babor ym. 2004, 15 - 16; Eurooppalainen alkoholipolitiikka 2002, 32). Päihteiden käytön avulla pyritään pitämään hauskaa ja rentoutumaan. Lisäksi päihteitä käytetään keinona selvi- tä arkielämän hankaluuksista. Päihteet voivat vahvistaa nuorten omaa nuorisokulttuu- ria tai ne voivat symboloida johonkin nuorisoryhmään tai ystäväpiiriin kuulumista. Lisäksi päihteiden käyttö on keino vastustaa auktoriteetteja ja pyrkimystä irrottautua vanhemmista. (vrt. Babor ym. 2004, 16; Inkinen ym. 2000, 169.)

Alkoholin käytön hyötynä voidaan pitää sen sosiaalista kanssakäymistä helpottavaa vaikutusta. Pienillä veren alkoholipitoisuuksilla eli alle yhden promillen pitoisuuksilla ja varsinkin nousuhumalassa alkoholi kohottaa mielialaa, rentouttaa, vähentää estoi- suutta ja lisää itsevarmuutta. (vrt. Inkinen ym. 2000, 60; Kiiänmaa & Marttunen 2003, 120.)

On myös tutkittu, että jos alkoholia nautitaan lasillinen joka toinen päivä, sepelvalti- motautiin sairastumisen riski pienenee erityisesti keski-ikäisillä miehillä. Nautittaessa enemmän kuin 1-2 lasillista alkoholia päivässä riski ei enää pienene. Alkoholilla on iskeemisen aivohalvauksen riskiä vähentävä vaikutus. (Alkoholiohjelma 2004 - 2007 2004, 133; Babor ym. 2004, 15; Eurooppalainen alkoholipolitiikka 2002, 33.)

3.2 Alkoholinkäytön haitat

Alkoholista aiheutuvat terveyshaitat jaotellaan kahteen eri luokkaan: akuutteihin eli kertakäyttöön liittyviin haittoihin ja kroonisiin eli jatkuvaan alkoholinkäyttöön liitty- viin haittoihin (vrt. Alkoholiohjelma 2004 - 2007 2004, 130 - 132; Babor ym. 2004, 20).

Akuutteja haittoja ovat mm. liikennejuopumus, tapaturmat, väkivalta, myrkytys- kuolemat, sekä itsemurhat. Pitkäaikaisesta alkoholinkäytöstä seuraa kroonisia haittoja, joita ovat esimerkiksi elinvauriot ja alkoholismi. Näiden lisäksi alkoholi aiheuttaa

sosiaalisia haittoja, joita ovat mm. perheväkivalta, ihmissuhdeongelmat, riskialtis sukupuolikäyttäytyminen, syrjäytyminen, järjestysongelmat ja rikollisuus. (vrt. Alkoholiohjelma 2004 - 2007; Eurooppalainen alkoholipolitiikka 2002, 32, 47; Inkinen ym. 2000, 87.)

Alkoholi laskee plasman verensokeria. Aivot käyttävät energianlähteenään sokeria, joten alkoholi vaikuttaa aivojen energiansaantiin. Jos verensokeri laskee liikaa esimerkiksi alkoholin vaikutuksesta, voi seurauksena olla tajuttomuus tai jopa kuolema. Alkoholin käytön aloittaminen nuorella iällä vaikuttaa myös nuoren fysiologiseen kehitykseen. (vrt. Alkoholiohjelma 2004 - 2007 2004, 130 - 132; Kiiänmaa & Marttunen 2003, 102.)

Alkoholi on psyykkisiin toimintoihin vaikuttava huumausaine, joka voi johtaa vaaralliseen kulutukseen eli riippuvuuteen sekä lisätä sairastuvuutta ja kuolleisuutta. Lisäksi alkoholi voi aiheuttaa vahinkoa muilla elämänalueilla, kuten perhe-elämä, hyvinvointi, ystävyysuhteet, työ, opinnot, ura ja taloudellinen tilanne. Kansanterveyden näkökulmasta alkoholin käytölle ei voida asettaa turvallista tieteellisesti määriteltyä rajaa, varsinkaan, kun on kysymys lapsista ja varhaisnuorista, jotka ovat aikuisia herkempiä alkoholin käytöstä aiheutuville haitoille. (Eurooppalainen alkoholipolitiikka 2002, 32, 47.)

Alkoholin käyttö lisää nuorilla myös muiden päihteiden, kuten tupakan ja huumausaineiden, käytön todennäköisyyttä. Vaaratekijöitä lisää myös nuorten tietämättömyys alkoholinkäytön riskeistä. Päihteiden käytön jatkumiseen vaikuttaa enemmänkin yksilötekijät kuin ympäristötekijät. Perinnölliset tekijät altistavat alkoholinkäytön jatkamiselle, ei niinkään sen aloittamiselle. Jos suvussa on alkoholin väärinkäyttäjää, on nuorella taipumusta jatkaa kerran aloittamansa alkoholin väärinkäyttö helpommin, kuin toverinsa, jonka suvussa alkoholiongelmaa ei esiinny. (Alkoholiohjelma 2004 – 2007. 2004, 131 - 132.)

3.3 Nuorten alkoholinkäytön nykytilanne

Riski juominen, sekä alkoholin ja muiden psykoaktiivisten aineiden sekakäyttö ovat lisääntyneet erityisesti nuorten ja nuorten aikuisten keskuudessa. Riskijuomisella tarkoitetaan ryyppykausia ja humalajuomista. Nuorten keskuudessa alkoholin, tupakan ja

laittomien huumausaineiden käytöllä on selviä yhteyksiä. Samaan aikaan yhä nuoremmat kokeilevat alkoholia. (Eurooppalainen alkoholipolitiikka 2002, 47.)

Espad- tutkimus (The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) on kansainvälinen tutkimus, jossa tutkitaan 15 – 16 –vuotiaiden nuorten päihteidenkäyttöä ja tupakointia. Vuoden 2003 tulosten mukaan suomalaisnuorten humalajuominen on vähentynyt aikavälillä 1999 - 2003. Kun vuonna 1999 kaikista nuorista itsensä humalaan joi lähes kolme neljästä (73 %), niin vuonna 2003 määrä oli yli kuusi kymmenestä (64 %). Sukupuolten välinen ero näkyi siten, että pojista itsensä humalaan joi vajaa kolme neljästä (71 %) vuonna 1999 ja neljän vuoden päästä yli puolet pojista (62 %) joivat itsensä humalaan. Samanikäisistä tytöistä vuonna 1999 itsensä humalaan joi lähes kolme neljästä (74 %) ja vuonna 2003 lähes seitsemän kymmenestä (65 %). (Humalajuominen juurtunut suomalaisnuoriin. 2005. Terveysseuranta 2/2005, 10.)

Vaikka nuorten humalajuominen on Espad –tutkimuksen mukaan vähentynyt, on alkoholin kokeilun aloittamisikä Suomessa varhainen. Kun vuonna 1999 11-vuotiaana tai sitä aiemmin oli olutta nauttinut lähes joka viides (19 %), niin vuonna 2003 samanikäisistä olutta oli nauttinut hieman yli viidesosa (12 %) samanikäisistä. Viiniä 11-vuotiaat tai sitä nuoremmat oli vuonna 1999 nauttinut hieman yli kymmenesosa (12 %) ja vuonna 2003 joka kymmenes (10 %). (Humalajuominen juurtunut suomalaisnuoriin. 2005. Terveysseuranta 2/2005, 11.)

Kouluterveyskyselyn mukaan suomalaisnuorten humalajuominen lisääntynyt 2000-luvun alussa. Kouluterveyskysely 2005:n mukaan yläkoululaisten (peruskoulun 8. ja 9. luokka) tyttöjen humalajuominen lisääntyi vuoteen 2000 asti, mutta vähentyi vuonna 2002 sekä tyttöjen että poikien keskuudessa. Peruskoululaisista tytöistä tosihumalaan kerran kuukaudessa itsensä juovia oli viidesosa (20 %) ja pojista hieman enemmän (22 %) vuoden 2005 kouluterveyskyselyssä. 2002 vuoden jälkeen reilu kolmannes lukiolaisikäisistä pojista (33 %) ja tytöistä lähes neljännes (24 %) ilmoitti juovansa itsensä tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa. Alkoholinkäytön useus on harventunut sekä tyttöjen että poikien osalta molemmissa ikäryhmissä vuodesta 2000 alkaen. Kuitenkin kouluterveyskyselyn mukaan pojilla alkoholinkäyttö on yleisempää kuin tytöillä (Luopa ym.2006, 29-29).

Espad –tutkimuksen mukaan useammin kuin kymmenen kertaa viimeisen 12 kuukauden aikana itsensä humalaan on juonut lähes neljäsosa (24 %) suomalaisnuorista. Verrattaessa Suomea Norjaan ja Ruotsiin on suomalaisnuorten keskuudessa humalajuominen yleisempää. Stakesin tutkimusprofessori Salme Ahlströmin mukaan erona on se, että ”Ruotsissa tehdään enemmän nuoriin kohdistuvaa valistusta ja asennekasvatusta. Toinen suuri ero on alkoholin saatavuudessa, esimerkiksi keskialtua ja siideriä ei myydä elintarvikeliikkeissä.” (Humalajuominen juurtunut suomalaisnuoriin. 2005. Terveysseuran 2/2005, 11.) Suomessa 15 – 16 -vuotiaat tytöt joivat vuonna 1999 enemmän siideriä ja pojat sitä vastoin olutta, kuin mitään muuta alkoholituotetta. (Luopa ym. 2005, 40.)

4 EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ

Ehkäisevä päihdetyö on toimintaa, jolla pyritään vähentämään alkoholin käyttöä, vaikuttamalla päihteiden saatavuuteen, hintaan, päihteitä koskeviin tietoihin ja asenteisiin, päihteiden käyttötapoihin sekä päihteiden ongelmakäyttöä synnyttäviin olosuhteisiin ja sitä tukevaan kulttuuriin. (A-klinikka 2001, 8, 10). Tässä opinnäytetyössä päihdeillä tarkoitetaan vain alkoholia.

Eri ammattiryhmät edustavat erilaista näkökulmaa päihteidenkäytön ehkäisystä. Ehkäisevä työ voidaan jakaa kolmeen eri tasoon. Ehkäisevää päihdetyötä tehdään kaikilla näillä tasoilla. Primaaripreventio kohdistetaan koko väestöön tai yleisryhmiin. Tavoitteena on ehkäistä ongelmien syntyminen. Sekundaaripreventiossa tarkoituksena on ongelmiin varhainen puuttuminen, joten kohderyhmänä ovat jo päihteiden käyttöä kokeilleet sekä riskiryhmät, kuten nuoret. Tertiaaripreventiolla tarkoitetaan toimintaa, jossa olemassa olevia ongelmia pyritään korjaamaan. (vrt. Huoponen ym. ?, 9; van der Stel & Voordewind 1999, 39 - 40.) Yksilöihin suunnatuissa strategioissa painopiste on suunnattu nuorten päihteisiin liittyviin tietoihin, asenteisiin ja käyttäytymiseen vaikuttamiseen ja yhteisöllisissä strategioissa toiminta kohdistuu sosiaaliseen, poliittiseen ja taloudelliseen ympäristöön (Pietilä 2002, 148).

4.1 Alkoholivalistuksen toteuttajat

Koulu on yleisesti ollut ensimmäinen paikka, jonne päihdevalistuksen ohjelmia on suunnattu. Raittiusliikkeellä on tässä työssä pitkät perinteet. Ajan myötä valistuksen menetelmät ovat muuttuneet. Tavoitteet ovat kuitenkin pysyneet suurin piirtein samanlaisina vuosisadasta toiseen eli nuorten päihteiden käytön aloittamisen ehkäisy sekä aloitustien myöhäistäminen. (Huoponen ym. ? , 44.) Jotta toivottuja tuloksia syntisi, on kohderyhmän arvostettava päihteiden vastaisen viestin kertojia (van der Stel & Voordewind 1999, 78 - 79). Nuoret tarkkailevat ympäristöään ja aikuisia ja omaksuvat heidän asenteitaan ja käyttäytymistapojaan intuitiivisesti. Nuoret haluavat kuulla myös kouluttajien normaalista elämästä ei vain suhteesta päihteisiin tai riippuvuuksiin. (A-klinikka 2001, 13, 16).

Pietilän (2002, 160 - 161) mukaan kouluterveydenhuollossa yleisesti käytettäviä työmenetelmiä ovat henkilökohtainen keskustelu sekä kirjallisena jaettava terveystietomateriaali. Materiaalin havainnollistaminen videoilla tms. on vähäistä samoin pienryhmätoimintaa. Oppilaista lähtöisin olevia työmenetelmiä kuten esitelmiä, roolileikkejä, draamoja sekä tutustumiskäyntejä käytetään hyvin harvoin.

Koulut ja ulkopuoliset tahot voivat taata laajapohjaisen tuen yhdessä pohtimalla eri tapoja viestittää päihteiden käytön seurauksista nuorille. Vanhempien mukaan saaminen aktiiviseen toimintaan niin koulussa kuin kotona olisi merkityksellistä. On tärkeää, että nuorten vanhemmilla on asiallista tietoa päihteistä ja nuorten päihteiden käytöstä. Osa vanhemmista tarvitsee tukea ja apua liiallisesti päihteitä käyttävän nuoren tunnistamiseen ja tukemiseen. Vanhempien olisi hyvä antaa nuorelle selkeät ja tarkat rajat siitä, mitä he sallivat ja mitä eivät. Tämä rajojen asettaminen kertoo nuorelle, että hänestä ja hänen tekemisistään välitetään. Vanhempien olisi tärkeää tietää, että oikutelevan tai vaikeuksiin joutuvan nuoren kuokuva elämänvaihe on ohimenevää. Vanhempien kannustaminen ehkäisevään päihdetyöhön ja esimerkiksi paikallisten verkostojen luomiseen helpottaa heidän oloaan. (Inkinen ym. 2000, 170.)

Vertaisryhmän vaikutusta ehkäisevään päihdetyöhön pidetään merkityksellisenä. Tutkimusten mukaan nuoret kääntyvät ongelmiseen ja kysymyksiseen helpommin toisen nuoren puoleen kuin aikuisen. Toisaalta nuoret hyväksyvät vertaiseltaan saadun tiedon helpommin kuin ns. auktoriteetilta peräisin olevan tiedon. Vertaisryhmässä saatu tieto

on myös nuorelle merkityksellisempää kuin vanhemmilta tai ammattilaisilta tullut tieto. Vertaisohjaus on koulun ulkopuolista nuorisotyötä. Sen hyviä puolia edellä mainittujen lisäksi on se, että kanssakäyminen tapahtuu luonnollisissa tilanteissa normaalin elämän yhteydessä, eli on osa normaalia kanssakäymistä. (A-klinikka 2001, 14.)

Joukkotiedotusvälineiden käyttöä voitaisiin myös harkita ehkäisevässä päihdetyössä (van der Stel & Voordewind 1999, 80 - 81). Ongelmana on tiedon oikeellisuuden arviointi ja uuden tiedon omaksuminen, sekä merkityksen ymmärtäminen. Eri lähteet tuottavat erilaista, osin ristiriitaista tietoa muun muassa päihteisiin liittyen. Osa tiedoista perustuu tutkimuksiin, mutta seassa on myös mielipidekirjoituksia ja muita yksittäisten ihmisten ideologisia kannanottoja, fakta ja fiktio sekoittuvat. (Huoponen ym. ?, 21 - 22.) Mustonen (2002, 151, 158) kuvaa hyvin tiedon moninaisuutta internetin ollessa tiedonlähteenä: ”sisältö ja laatu vaihtelevat erittäin korkeatasoisesta ja objektiivisesta informaatiosta hyvin asenteelliseen, hämäräperäiseen ja virheelliseenkin tietoon.” Virheellinen terveystieto voi olla hänen mukaansa jopa kohtalokasta käyttäjälleen.

Nuoret siis saavat tietonsa monista eri kanavista. Vertaisryhmät, media, harrastukset ynnä muut epäviralliset kasvattajat ovat tänä päivänä merkittäviä tekijöitä kasvatuksessa ja tiedon jaossa, koulun ja perheen rinnalla. (Kouluttajan työkalupakki 2003, 106.) Tärkeää olisi, että yksilö pystyisi liittämään uuden tiedon aiempiin kokemuksiinsa. Jotta eri lähteistä koottu tieto pystyttäisiin omaksumaan, sitä täytyisi käsitellä ja pohtia. Vaikka elämme itsenäisessä tietoyhteiskunnassa, tarvitsevat nuoret silti toista ihmistä tiedon tulkittamisen avuksi. Oppimisen perusperiaatteet eivät ole muuttuneet, vaikka aika on. (Tulevaisuuskasvatus 2002, 52, 53, 62.)

4.2 Kohderyhmän vaikutus valistusmenetelmien valintaan

Päihdevalistus ei ole mielekäästä, mikäli se perustuu yksittäisiin, irrallisiin oppitunteihin. Tärkeää on, että tieto on mahdollista liittää laajempaan kokonaisuuteen, terveyteen. Olennaisia lähtökohtia ehkäisevän päihdetyön suunnittelulle olisi nuorten kokemusmaailman ymmärtäminen eli nuorten omat käsitykset ja kokemukset päihteisiin liittyvistä asioista, nuorten todellisten tietojen selvittäminen sekä se, mistä tiedot ovat peräisin. (Huoponen ym. ?, 20, 23.) Myös uusien toimintatapojen kehittämiseksi vaaditaan ennaltaehkäisevältä työltä tarkkaa paneutumista kohderyhmän elinympäristöön

ja ongelmiin (A-klinikka 2001, 13, 16). Yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen odotukset, elämäntilanteet sekä tieto terveyteen vaikuttavista tekijöistä muuttuvat jatkuvasti, joten menetelmien kehittäminen on välttämätöntä (Pietilä 2002, 148).

Ehkäisevässä päihdetyössä käytettävän opetusmateriaalin tulisi olla selkeää ja viestin olisi kerrottava selvästi päihteidenkäytön haitoista. Lähtökohtana tulisi olla kohderyhmän maailma ja kulttuuri. Tärkeää olisi korostaa nuorten omaa vastuuta päätöksistään ja tekemisistään. Selvillä ja tarkoilla säännöillä ja rajoituksilla sekä näiden yhteydessä kerrotuilla mahdollisilla rangaistuksilla on todettu olevan ehkäisevä vaikutus nuorten päihteiden käyttöön. Opettajien päihdeasioiden tuntemiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota, koska heidän tulisi tunnistaa varhaisessa vaiheessa nuorten päihteidenkäyttö. (van der Stel & Voordewind 1999, 79 - 80.)

Van der Stel & Voordewind (1999, 77) esittelee seuraavanlaisia nuoriin kohdistuvan ehkäisevän työn menetelmiä:

Kohderyhmän kannalta luotettavista lähteistä tulevaa tietoa päihteidenkäytön haitoista, eikä se ole pelottelevaa, kutsutaan **informatiiviseksi** menettelytavaksi. Informatiivista lähestymistapaa voidaan käyttää osana laaja-alaista ehkäisyhanketta. **Se voisi tapahtua minulle** – lähestymistavassa oletetaan, että vaikka nuoret tietävät päihteiden aiheuttamista haitoista, he ajattelevat itse olevansa turvassa. Tässä lähestymistavassa pyritään osoittamaan nuorille, että jokaiselle voi aiheutua haittoja päihteiden käytöstä. Lähestymistapaa, jonka mukaan päihteitä käytetään tunnetason ongelmien ratkaisuna, kutsutaan **tunteiden hallinnan** oppimiseksi. Paineensietokyvyn kehittäminen ja potentiaalisten riskiryhmien etsiminen on tässä lähestymistavassa korostettua. **Sosiaalisten taitojen** kehittämisessä parannetaan kommunikaatiotaitoja, edistetään aloitteellisuutta, vahvistetaan taitoa pitää puolensa sekä vastustaa ryhmän luomaa sosiaalista painetta. (van der Stel & Voordewind 1999, 77 - 78.) Sosiaalisten taitojen harjoittamisen avulla nuori kehittää päätöksentekokykyään, itseluottamustaan, oppii kunnioittamaan toisten mielipiteitä ja yksilöllisyyttä. Tällöin nuoren on helpompi tehdä päätöksiä esimerkiksi tilanteessa, jossa hänelle tarjotaan päihteitä. (Inkinen ym. 2000, 169, 170.) **Epäsosiaalisen käyttäytymisen** havaitseminen riskiryhmässä olevien lasten ja nuorten kohdalla varhaisessa vaiheessa on tärkeää. Näin heidän käyttäytymistään voidaan ohjata sosiaalisesti hyväksytympään suuntaan. (van der Stel & Voordewind 1999, 78.)

Elämyksellisyys on yksi ehkäisevän päihdetyön menetelmä. Se on motivoivaa toimintaa, joka perustuu tunteiden herättämiseen. Elämyksellinen oppimisprosessi on kolmivaiheinen. Ensimmäinen vaihe on elämykselliseen toimintaan osallistuminen, jossa jokin koettu asia herättää tunteita nuorena. Perustunteita ovat viha, pelko, inho, suru, häpeä, nautinto, rakkaus, ilo ja yllätys. Toisessa vaiheessa saavutetaan mahdolliset kasvatukselliset tulokset refleктоimalla eli nuoria rohkaistaan kertomaan kokemastaan ja heränneistä tunteistaan. Tämä palautekeskustelu käydään ryhmän ja sen ohjaajan välillä. Kolmannessa vaiheessa aiemmat ja nykyiset tiedot liitetään yhteen käyttäen apuna malleja ja teorioita. Opittu asia sisäistetään näin mahdollisimman läheisesti osallistujan elämään. Esimerkiksi draama ja päihdeputki ovat elämyksellisiä päihdetyön menetelmiä. Elämyksellisten menetelmien haasteena on nuorten yksilöllisten lähtötilanteiden huomioonottaminen. Esimerkiksi jokin traumaattinen kokemus nuoren elämässä voi vaikuttaa siten, että nuori ahdistuu elämyksellisistä elementeistä. (Koskinen - Ollonqvist ym. 2003, 10, 11-12, 71.)

Tutkimusten mukaan yhtä kaikille kohderyhmille sopivaa menetelmää ei ole löydetty. Tehokkaimmaksi on todettu eri osista koottu laajapohjainen lähestymistapa. (van der Stel & Voordewind 1999, 77.) Vaikuttavuusarvioinnin avulla pyritään saamaan selville, onko käytetty menetelmä tehokas asenteiden ja käyttäytymisen muovaaja. Vaikuttavuuden arviointi edellyttää tavoitteiden ja niiden saavuttamisen tarkkaa määrittelyä. Lisäksi arviointi on pitkälistä ja rahaa vievää, eikä tulosten luotettavuus ole itsestään selvää arvioitaessa esimerkiksi laajoja terveyden edistämisen ohjelmien tuloksia. (Koskinen - Ollonqvist ym. 2003, 29, 30.)

Vaikuttavuutta voisi lisätä tarkastelemalla alkoholi-ongelmia suhteessa niihin yhteisöllisiin mekanismeihin, jotka ongelmia tuottavat. Myös aiemman tutkimusnäytön hyödyntäminen on järkevää. Tutkimusten tulosten mukaan koko väestöön (primaari) kohdistuva toiminta on keskimäärin vaikuttavampaa kuin erityisiin riskiryhmiin (sekundaari) tai ongelmakäyttäjiin (tertiaari) kohdistuva toiminta. (Alkoholipolitiikan kuluttajaopas 2004, 18.) Ihanteellista olisi, että yhteisö itse loisi toimintamallin omien lähtökohtiensa pohjalta (Tulevaisuuskasvatus 2002, 100). Lisäksi toimiva ehkäisevä päihdetyö vaatii yhteiskunnan eri tahojen yhtenäistä linjausta ja yhteistyötä (Huoponen ym. ?, 68).

Valistus ei välttämättä yksin vaikuta nuorten päihteiden käyttöön. Se on silti itsessään arvokasta, sillä jokaisella on oikeus saada paikkansapitäviä tietoja päätöstensä tueksi. Valistuksen tarjoama tieto on monipuolista ja kaupallisista intresseistä vapaata. (Huoponen ym. ?, 84.)

4.3 Yhteiskunnan ja median merkitys asenteiden muokkaajina

Tukholman julistuksessa eli Nuoret ja alkoholi- julistuksessa erityisenä huolenaiheena pidettiin alkoholiteollisuuden entistä tehokkaampaa suuntausta nuoriin kuluttajaryhmiin (Eurooppalainen alkoholipolitiikka 2002, 46). Alkoholiteollisuuden markkinointi on tehostunut ja se on löytänyt uusia väyliä, kuten internet, joiden kautta mainonta tulee jokaisen nuoren kotiin (vrt. Alkoholiohjelma 2004 - 2007 2004, 147; Babor ym. 2004, 182 - 183; Eurooppalainen alkoholipolitiikka 2002, 34).

Tutkimustulokset myynninedistämisen vaikutuksista juomiskäyttäytymiseen ovat ristiriitaisia. Kuitenkin mainonta lisää alkoholijuomien näkyvyyttä ja näin edistää niiden arkistumista. Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat tutkimukset osoittavat, että jatkuva altistuminen alkoholimainonnalle, vaikuttaa heidän oletuksiinsa alkoholista ja juomisnormeista. (vrt. Alkoholiohjelma 2004 - 2007 2004, 147; Babor ym. 2004, 174 - 175, 183.)

Suomessa alkoholituotteiden mainontaa säätelee ja rajoittaa alkoholilaki (Liite 1). Alkoholimainontaa valvoo Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus (Alkoholiohjelma 2004 - 2007 2004, 82). Vuodesta 1995 lähtien Suomessa on saanut mainostaa korkeintaan 22 tilavuusprosenttia alkoholia sisältäviä juomia seuraavin rajoituksin. Mainoksen kohderyhmänä ei saa olla alaikäiset, se ei saa korostaa alkoholipitoisuutta myönteisenä ominaisuutena, eikä se saa kuvata alkoholin runsasta kulutusta myönteisenä asiana. Lisäksi mainos ei saa uskotella juomisen lisäävän suorituskykyä tai edistävän sosiaalista tai seksuaalista menestystä. (vrt. Alkoholilaki 1143/94 5 luku 33§; Alkoholiohjelma 2004 - 2007 2004, 147.)

Kuitenkin alkoholimainonnalle on tyypillistä, että siinä korostetaan ”positiivisia” vaikutuksia. Mainokset ovat värikkäitä ja meneviä, niissä on hyvää musiikkia ja huumoria. Niissä nuoret, viehättävät aikuiset näyttävät nauttivan elämäntyylistään. Aikuisten antama esimerkki on nuorille tärkeä. Heillä ei kuitenkaan ole riittävästi kokemusta

voidakseen tehdä järkeviä vastuullisia valintoja median tarjoamista käyttäytymismalleista. Negatiivisia seuraamuksia, kuten myrkytykset ja riippuvuus, ei mainoksissa taas näytetä ollenkaan. Tämä tukee nuoren käsitystä siitä, että juominen on ongelmattonta. Aikuisuuteen liittyvä vastuullisuus jää etäiseksi. (vrt. Babor ym. 2004, 177, 183; Tziluko 1999, 91 - 92.)

Alkoholiteollisuuden sekä hotelli- ja ravintola-alan nykyistä roolia alkoholihaittojen ehkäisyssä pidetään riittämättömänä. Alkoholipolitiikassa ovat vastakkain mainostuksen rajoitteet ja teollisuus. Uusien tuotteiden mainostamisen katsotaan olevan osa vapaata markkinointia. (Babor ym. 2004, 246.)

Valtion käyttämiä ehkäisevän päihdetyön menetelmiä ovat muun muassa alkoholin hinta- ja verotuspolitiikka ja saatavuuden rajoittaminen. Alkoholin saatavuuden rajoittaminen on ollut tärkein osa Pohjoismaiden alkoholipolitiikkaa. Saatavuuden rajoittamisella on selkeä yhteys kulutuksen vähenemiseen. (Babor ym. 2004, 112, 117.)

Nuoria koskevan alkoholipolitiikan tulisi koskea laajemmin koko yhteiskuntaa, koska nuorten juominen heijastaa suuresti aikuisten yhteiskunnan asenteita ja käytäntöjä (Eurooppalainen alkoholipolitiikka 2002, 48). Tiedämme, että ympäristötekijöillä ja elämänpiirillä on merkittävä osuus yksittäisen ihmisen käyttäytymisen muovautumisessa (Koskinen -Ollonqvist ym. 2003, 19).

5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kirjallisuuteen perustuen kartoittaa sitä, miten nuorten alkoholivalistusta on nykypäivänä annettu.

6 SYSTEMOITU KIRJALLISUUSKATSAUS TUTKIMUSPROSESSINA

6.1 Systemoitu kirjallisuuskatsaus

Systemoidulla kirjallisuuskatsauksella pyritään tulkitsemaan objektiivisesti tutkimustietoja ja tulokset eri tutkimuksista yhdistetään meta-analyysin avulla. Tarkoituksena tässä menetelmässä on koota eri tutkimuksia ja analysoida niiden tuloksia kattavasti. Tutkittu tieto arvioidaan systemaattisesti jonkin tarkasti rajatun tutkimusongelman näkökulmasta.

Systemoidussa kirjallisuuskatsauksessa on selkeä tavoite. Lisäksi katsauksessa kuvataan ne kriteerit joiden perusteella tutkimus tai artikkeli on valittu katsaukseen. Kirjallisuutta kerätään kattavasti, keräten tutkittava tieto ja kerättyjen tutkimusten laatu arvioidaan. Mikäli jotakin tutkimusta tai artikkelia ei hyväksytä, tulee katsauksessa olla kuvattu poissulkukriteerit.

Systemoidussa kirjallisuuskatsauksessa aihepiiri rajataan ensin. Aluksi tulee myös päättää millä kriteereillä aineisto otetaan mukaan analyysiin tai jätetään pois. Kriteerien avulla on tarkoitus rajata mahdollisimman edustava joukko mukaan otettavia tutkimuksia ja valituista tutkimuksista esitellään tutkimusten tulokset ja hylätyistä tutkimuksista hylkäskriteerit. Lisäksi valitut tutkimukset analysoidaan. Saaduista tuloksista tehdään raportti, joka sisältää tutkimuksen tarkoituksen, tutkimuskysymykset, käytetyt metodit, saadut tulokset, analyysit, sekä tehdyt johtopäätökset ja tulokset. Tarkoituksena on saada objektiivinen ja kattava kuvaus tutkittavasta asiasta. (Kuusela ym. 2005, 38-41). Ennen kuin valitut tutkimukset analysoidaan, on tutkijan päätettävä, perustuuko analyysi alkuperäistutkimukselle vai onko analysoinnin kohteena ainoastaan tutkimusten tulokset. Laadulliset tutkimukset usein analysoidaan kokonaisuudessaan, koska näin voidaan taata mahdollisimman monipuolinen kuva tutkimuskohteesta. (Alakangas. 2008, 31.)

6.2 Aineiston keruu, valinta ja analysointi

Aineisto kerättiin käyttämällä erilaisia hakusanoja ja näiden yhdistelmiä. Tarkoituksena oli löytää tutkimuksia ja julkaisuja siitä, miten nuorten alkoholivalistus on toteutettu. Julkaisuja haettiin samoilla sanapareilla sekä Kajaanin ammattikorkeakoulun tieto-

kannoista, että Oulun yliopiston tietokannoista. Samoja sanapareja käyttämällä voitiin varmistaa, että etsittävä tieto on molemmista tietokannoista samanlaista.

Hakusanapareina käytettiin sanoja alkoholi ja nuoret. Sanapareilla julkaisuja löytyi yhteensä 22 kpl, joista yksi oli englanninkielinen. Lisäksi yksi julkaisu oli molemmissa tietokannoissa esiintyvä pro gradu –tutkielma. Löydetyistä aineistosta yksi hylättiin suoraan nimen mukaan, sillä tutkimus ei käsitellyt alkoholivalistusta, vaan nuorten päihdekulttuuria. Lisäksi myöhäisemmässä vaiheessa hylättiin vielä toinen julkaisu, opinnäytetyö, sillä se käsitteli ainoastaan toimintaohjeita nuorten parissa työskenteleville, ei alkoholivalistuksen antotapoja.

Aluksi tutkittava aineisto valittiin suoraan nimen perusteella. Mikäli nimi viittasi alkoholivalistukseen ja nuoriin, otettiin tutkimus luettavaksi ja analysoitavaksi. Sisällön perusteella aineisto joko hyväksyttiin, tai hylättiin. Hakusanat sisältäviä tutkimuksia tuli 22, joista nimen perusteella tarkempaan lukuun hyväksyttiin kuusi kappaletta.

6.3 Aineiston hyväksymiskriteerit

Katsaukseen hyväksyttiin tutkimukset ja julkaisut, joissa käsiteltiin nuorille annettua alkoholivalistusta. Hyväksytyt julkaisut sisälsivät tietoa siitä, miten nuorille on annettu alkoholivalistusta. Yksi hyväksytyistä materiaaleista oli päihdekasvatusta koskeva ohjekirja. Tämä hyväksyttiin, koska materiaalissa käsiteltiin nuorille annettavaa alkoholivalistusta, kerrottiin mm. miten ottaa asia puheeksi.

Hyväksytyjä julkaisuja otettiin käsittelyyn vuodesta 1998 lähtien. Vaikka vuoden 1998 julkaisu on jo julkaisuna vanha, otettiin se mukaan, koska työssä on muutoinkin käsitelty nuorten alkoholinkäyttöä 1990-luvun loppupuolesta lähtien. Julkaisuista yksi on päihdekasvatusmateriaali, muut ovat pro gradu –tutkielmia tai väitöskirjoja. Näin siksi, että pro gradut ja väitöskirjat ovat sisällöltään ja tutkimustyylyltään niin laajoja, että niistä saa laajan näkökulman tutkittavaan aiheeseen. Pro gradut ja väitöskirjat olivat kaikki 2000-luvulla tehtyjä yhtä lukuun ottamatta.

6.4 Aineiston poissulkukriteerit

Katsauksesta pois suljettiin tutkimukset ja julkaisut, jotka käsittelivät jotain muuta, kuin alkoholivalistusta. Tällaisia tutkimuksia oli esim. nuorten päihdekulttuurista kertova tutkimus. Lisäksi hylättiin yksi pro gradu –tutkielma, joka käsitteli päihdeetöntä lapsuutta ja nuoruutta, sillä tutkimuksessa ei käsitelty lainkaan alkoholikasvatusta tai –valistusta. Pois sulkemalla tällaisia tutkimuksia ja julkaisuja varmistettiin se, että mukaan otetut tutkimukset vastaavat tutkimustehtävää ja vastaavat haluttuihin tutkimuskysymyksiin.

6.5 Hakuprosessi

Tutkimuksia ja julkaisuja haettiin Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjastosta ja Oulun yliopiston kirjaston tietokannoista samoilla sanapareilla yhdistelmähaun avulla. Hakusanapariksi valittiin sanat ”nuoret” ja ”alkoholi.” Näillä sanapareilla hakutuloksia saatiin yhteensä 22 kappaletta. Näissä 22 kappaleessa oli mainittu sekä sanat nuori, että sana alkoholi. Saadut 22 julkaisuotsikkoa luettiin läpi ja otsakkeiden perusteella arvioitiin, sisältääkö ko. julkaisu tietoa nuorten alkoholivalistuksesta. Yksi julkaisuista löytyi molemmista tietokannoista.

Haun jälkeen julkaisut etsittiin kirjastoista ja lainattiin tarkempaa sisällön analysoimista varten. Yhtä löydettyä julkaisua ei saatu lainattua saatavuusongelmien vuoksi, joten se jouduttiin hylkäämään.

6.6 Aineiston analysointi

Julkaisujen luennan jälkeen niitä vertailtiin sisällön mukaan. Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa nuorille annettua alkoholivalistusta. Aineistosta haettiin vastausta siihen, kuinka alkoholivalistusta on annettu nuorille aiheesta tehtyjen tutkimusten ja julkaisujen perusteella. Saatuja tuloksia vertailtiin keskenään ja niistä tehtiin johtopäätöksiä alkoholikasvatuksen vaikuttavuudesta pohjautuen Erosen ym. (2005) aiempaan opinnäytetyöhön. Liitteenä 2 on kuvattu analyysi.

7 TULOKSET

Erosen ym. (2005) tekemän opinnäytetyön tulosten mukaan nuoret pitävät tärkeimpänä alkoholivalistuksen antajatahona koulun/ opettajat. Lähes yhtä tärkeään asemaan nuorten mielestä nousi myös koti. Kuitenkin yli puolet nuorista oli sitä miltä, ettei heille annettu alkoholivalistus ole vaikuttanut heidän omaan alkoholinkäyttöön. Tutkimuksen mukaan nuoret näkivät koulun antaman alkoholivalistuksen asiantuntijakeskeisenä, mutta kouluterveydenhoitajan antamaa valistusta he eivät pitäneet toimivana. Vanhemmat mainittiin lähes yhtä tärkeänä alkoholivalistustahona kuin koulu/ opettajat. (Eronen ym., 2005, 18-22).

Kansainvälisestikin on tehty julkaisuja siitä, millainen valistus ja kenen taholta on nähty kaikista tuloksekkaimmalta tavalta antaa alkoholivalistusta. Mm. Kellie Andersonin kirjoittamassa julkaisussa (1995) vertailtiin eri kasvatustyylien vaikutusta nuorten nautintoaineiden käyttöön. Julkaisussa käsiteltiin nuorten huumeiden, tupakan ja alkoholin käyttöä. Andersonin mukaan vähiten vaikuttavuutta nautintoaineiden käyttöön toi nk. ”vain-faktoja” -sisältävä toiminta, jossa nuorille kuvattiin nautintoaineiden vaarallisuutta. Tehokkaimpina terveystieteiden muotoina Anderson näki strategiat, joissa mm. käytetään eri metodeja, otetaan huomioon yksilölliset, psykososiaaliset, kulttuuriset, sosiaaliset ja muut tekijät jotka vaikuttavat asennoitumiseen ja käytökseen. Lisäksi suurin vaikutus asennoitumiseen ja käytökseen on valistustavalla, jossa mm. valistaja on luotettava ja sopiva valistusryhmälle, ei tuomitse mutta on sopusoinnussa olemassa olevien yleisien mielipiteiden ja asenteiden kanssa, sekä jossa osallistujalla on enemmän aktiivinen kuin passiivinen rooli. Andersonin mukaan opettajilla on suuri rooli terveystieteiden opettamisessa ja tätä kautta valistuksen annossa Euroopan maissa.

Kuopion yliopistossa on julkaistu väitöskirja, jossa oli luotu varhaisen puuttumisen malli koulu- ja opiskelijaterveydenhuoltoon koskien nuorten päihteettömyyden edistämistä. Tämän väitöskirjan mukaan on välttämätöntä ensin saada luottamuksellinen suhde nuoriin, jotta varhainen puuttuminen on mahdollista. Lisäksi nuorten kanssa yksimielisyyteen pääseminen päihteiden käyttöön liittyvästä huolesta sekä nuorten asenteiden ja motivaation tunnistaminen olivat avainasemassa varhaisen puuttumisen onnistumisessa. Väitöskirjassa haastatellut terveydenhoitajat korostivat nuorten taustatekijöiden, voimavarojen ja elämäntilanteiden tunnistamisen merkitystä määrittäessä

nuorten päihteiden käyttöön liittyvää huolta ja tuen tarvetta. Samassa väitöskirjassa todettiin, että varhaisen puuttumisen lisäksi olisi tärkeää edistää koko yhteisön (vanhemmat, kaikkia aikuiset, koulut, media) vastuullisuutta, tulisi keskustella eettisistä näkökohdista, aikuisten mallien ja piiloviestien merkityksestä ja vastuusta nuorten suojelemisessa päihteidenkäytöltä ja niiden vaaroilta. Lisäksi varhaisen puuttumisen toimintamalli nähtiin tarpeellisena sisällyttää koulun terveydentiedon opetukseen ja koko kunnan ehkäisevään päihdetyöhän tai terveyden edistämisen strategiaan. (vrt. Anderson. 1995, 49-56; Eronen ym. 2005, 18-20; Pirskanen, 2007, 92-94).

Satu Tokkari on kirjoittanut päihdekasvatusmateriaalin, jossa annetaan vinkkejä siihen, miten päihdevalistusta nuorille tulisi antaa. Oppaassa mainitaan, että yhteistyötä tulisi tehdä eri tahojen kanssa ja yhteistyön suunnitelma olisi luotu etukäteen. Oppaassa mainitaan, että nuoren kanssa tulee olla rehellinen, ja mikäli nuori jo käyttää päihteitä, tulee hänelle kertoa olevansa huolissaan päihteiden käytöstä ja tarvittaessa aikuisten vastuu on puuttua nuorten päihteidenkäyttöön. Oppaassa läpikäytyt asiat tähtäävät siihen, että nuorille tulisi opettaa, kuinka kieltäytyä päihteistä ja mikäli nuorella on päihteiden käyttöä jo takana, kuinka päihteistä päästään irti. Vastuu valistuksesta on Tokkarin mukaan kaikilla aikuisilla, jotka ovat nuorten kanssa tekemisissä. Erosen ym. (2005) tekemässä opinnäytetyössä nuoret toivat myös julki samaa asiaa: valistusta tulisi tulla vanhemmilta ja heillekin tulisi tarjota valistusta. Nuoret ehdottivat, että vanhemmille tulisi jakaa kotiin tietovihkoja, minkä avulla nuorten kanssa alkoholivalistusta voisi antaa. Kodin merkitys alkoholikasvatusasioissa nähdään siis tärkeänä ja asioista tulisi nuorten mukaan puhua suoraan ja avoimesti myös kotona. (vrt. Eronen ym. 2005, 18-19; Tokkari, 1996, 19-20, 42-48).

Koulun alkoholivalistusta ja sen vaikuttavuutta on tutkittu mm. Vallin vuonna 1998 tekemässä väitöskirjatutkimuksessa. Tuon tutkimuksen mukaan nuoret halusivat alkoholivalistuksen käsittelevän mm. alkoholin käyttöön liittyvistä haitoista niin terveydelle kuin elämään yleensäkin, muiden nuorten kokemuksia alkoholinkäytöstä ja kuinka käyttää alkoholia oikein. Lisäksi nuoret halusivat tietää kuinka kieltäytyä alkoholista ja mitä tehdä sammuneelle. Nämä tulokset ovat samansuuntaisia Erosen ym. vuonna 2005 tekemän opinnäytetyön kanssa. Nuoret ilmaisivat tällöin halun tietää mm. alkoholin liikkakäytön vaaroista, ja kuinka käyttää alkoholia ”oikein”, koska nuorten mukaan he kuitenkin jossain vaiheessa kokeilevat alkoholinkäyttöä. Kuitenkin yli puolet Erosen ym. tutkimusaineiston nuorista oli sitä mieltä, että alkoholivalistus ei

ole vaikuttanut heidän alkoholinkäyttöön. (vrt. Eronen ym. 2005, 20-22; Valli 1998 159-163).

Kaikkien mukaan otettujen julkaisujen sisältöä ja valistustahoja on esitetty taulukossa (Liite 2).

8 POHDINTA

Tämä opinnäytetyö perustuu Erosen ym. vuonna 2005 tekemään opinnäytetyöhön, jossa he käsitelivät nuorten mielipiteitä saamastaan alkoholivalistuksesta. Tämän työn pohjana on ko. työ ja tässä työssä pohdittiin kuinka alkoholivalistusta on kirjallisuuden perusteella annettu nykypäivänä. Aineisto on suppea ja hakuprosessi kesti useita kuukausia. Lisäksi tutkimusten saatavuus viivästytti tuloksien saantia ja lopullisesta työstä jäi pois yksi pro gradu -tutkielma saanti ongelmien vuoksi.

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui systemaattinen kirjallisuuskatsaus, sillä sen avulla oli mahdollisuus hakea ja vertailla eri julkaisuja keskenään. Tutkimusmenetelmänä systemoitu kirjallisuuskatsaus on haastava ja osin työlästä. Aineiston yksin analysointi luo myös haasteita eettisyydelle ja objektiivisen näkökulman säilyttämiselle.

Aineistoa tutkimukseen saatiin kahdella hakusanaparilla vain vähän. Tämä aineiston vähyys voi vääristää tuloksia. Aluksi harkitsin mukaan ottaa myös hakusanaksi päihheet tai huumeet, jotta tutkimuksia olisi saanut laajemmin. Jätin ne kuitenkin pois, sillä mielestäni esim. huumevalistus eroaa alkoholivalistuksesta. Mielestäni alkoholi- ja huume- tai päihdevalistusta olisi ollut hankala erottaa toisistaan siten, että olisi saanut luotettavaa tietoa nimenomaan alkoholivalistuksen antamisesta.

Yhteenvetona tuloksista voitaneen sanoa, että nuorten alkoholivalistus nähdään koulun ja vanhempien tehtävänä. Vaikka tutkimustuloksia ei ole lukumäärällisesti paljon, on niiden tuloksissa paljon yhdenmukaisuutta. Koska aineisto on näin pieni, on vaikea sanoa, millainen alkoholivalistus on tehokkainta. Aiheesta ei ole tehty paljonkaan tutkimuksia. Kuitenkin koulun ja vanhempien merkitys alkoholivalistuksen antajana nousee esille näinkin suppeasta aineistosta. Tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettä-

viä julkaisujen vähäisyyden vuoksi, mutta mielestäni suuntaa antavina tuloksia voidaan pitää. Laajennettuna hakuna tehty tutkimus olisi voinut tuoda lisää näkökulmia.

Jatkotutkimusaiheena olisi mielenkiintoista teettää kysely kouluille siitä, että miten alkoholivalistus on toteutettu ja vertailla eri koulujen menetelmiä keskenään. Haasteellista olisi mielestäni selvittää, onko eroavuuksia eri koulujen kesken, miten esim. nuorten ikä vaikuttaa annettavaan valistukseen tai onko eroavuuksia kahden eri kaupungin koulujen välillä. Tällaisen tutkimuksen perusteella saataisiin mielestäni luotua kuvaa siitä, millaista alkoholivalistusta Suomen kouluissa annetaan nykypäivänä, koska useiden tutkimuksien mukaan juuri koulu on se instanssi, jolta valistusta odotetaan ja jonka antama valistus on vaikuttavaa.

LÄHTEET

- Alakangas, H. 2008. Sähköisen terveysasioinnin innovaatiot. Systemoitu kirjallisuuskatsaus. Pro gradu –tutkielma. Kuopion yliopisto, 31.
- A-klinikka 2001. Käytännön vertaisohjaus ehkäisevässä päihdetyössä. Saarijärvi: Gummerrus Kirjapaino Oy.
- Alkoholiohjelma 2004 - 2007 Yhteistyön lähtökohdat 2004. 130 - 132, Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:7.
- Alkoholipolitiikan kuluttajaopas. 2004. Yhteenvedo kirjasta Alcohol: No ordinary commodity. Sosiaali- ja terveysministeriö. Esitteitä 2004:6. Vantaa: Keili Oy.
- Anderson, K. 1995. Young people and alcohol, drugs and tobacco. WHO Regional Publications. United Kingdom: University of Edinburgh, 49-56.
- Babor, T., Caetano, R., Causwell, S., Edwards, G., Giesebrecht, N., Graham, K., Grube, J., Gruenewald, P., Hill, L., Holder, H., Homel, R., Österberg, E., Rehm, J., Room, R. & Rossow, I. 2004. Alcohol: No ordinary, commodity. Research and public policy. Oxford medical Publications. New York: Oxford university press.
- Dunderfelt, T. 1997. Elämänskaari psykologia. Porvoo: WSOY.
- Eronen, M. Mäkinen, P. Olaniran A. 2005. ”..Eivätkä nukkuvat nuoret mitään opi” Nuorten mielipiteitä saamastaan alkoholivalistuksesta. Opinnäytetyö. Mikkelin ammattikorkeakoulu.
- Eurooppalainen alkoholipolitiikka. 2002. Suomen, EU:n ja WHO:n Euroopan alue-toimiston keskeiset alkoholipoliittiset asiakirjat. Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisuja 2002:18. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Haapala, A. (toim.) 2002. Tulevaisuuskasvatus. Opetus 2000. Juva: WS Bookwell Oy.
- Himberg, L. Laakso, J. Peltola L.& Vidjeskog, J. 1996. Psykologia 2. Kehittyvä ihminen. Porvoo: WSOY.

Humalajuominen juurtunut suomalaisnuoriin. 2005. Terveys-sanomat 2/2005.

Huoponen, K., Koskinen - Ollonqvist, P., Mustalampi, S. & Peltonen, H. Päihteiden käytön ehkäisy. Opas koulujen ja sidosryhmien yhteistyöhön. Opetushallitus. Stakes. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Hakapaino Oy.

Inkinen, M., Partanen, A. & Sutinen, T. 2000. Päihdehoitotyö. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kiianmaa, K. & Marttunen, M. 2003. Teoksessa Salaspuro, M., Kiianmaa, K. & Sepä, K. (toim.) Päihdelääketiede. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy. 100 - 108.

Koskinen - Ollonqvist, P., Rouvinen - Wilenius, P. & Palojärvi, E. 2003. Elämyksellisyys nuorten päihdekasvatuksessa. Paikallistoiminnan arviointikokonaisuuden, elämyksellisten päihdereittien ja draamojen arviointi. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisu – sarja 9/2003. Helsinki: Tri:Offset.

Kuusela, T. & Lemmetty, K. 2005. Tietojärjestelmäkoulutukset terveydenhuollossa. Systemoitu kirjallisuuskatsaus tietojärjestelmäkoulutuksista. Pro gradu –tutkielma. Kuopion yliopisto.

Luopa, P., Pietikäinen M. & Jokela, J. Nuorten elinolot, koulutyö, terveys ja terveystottumukset 1996-2005. Kouluterveyskysely 2005. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus ja kehittämiskeskus Stakes, Helsinki.

<http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/tyopaperit/T25-2006-VERKKO.pdf>

Päivitetty 6.11.2006. Luettu 10.11.2009

Luopa, P., Sinkkonen, A., Jokela, J., Ojajärvi, A. & Räsänen, M. Nuorten hyvinvointi ja terveys Itä-Suomen läänissä vuosina 1996 - 2004. 2004. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus ja kehittämiskeskus Stakes, Helsinki.

<http://www.stakes.fi/kouluterveys/2004/isl2004.pdf>

Päivitetty 23.3.2005. Luettu 31.3.2005.

Montonen, M. & Powers - Erkkilä, T. (toim.) 2003. Kouluttajan työkalupakki, kättä pitempää päihdekoulutuksen kehittämiseen. A- klinikkasäätiö. Transdrug- projekti. Painotalo Auranen Oy.

Mustonen, M. 2002. Teoksessa Torkkala, S. (toim.) Terveysviestintä. Helsinki: Tammi, 150 - 162.

Opari, P., Partanen, A., Savola, E. & Varamäki, R. 2004. Alkoholibarometri 2004. Ajankohtaiskatsaus kuntien ja järjestöjen päihdetilanteeseen. Terveyden edistämisen keskuksen julkaisuja -sarja 6/2004. Helsinki: Trio-Offset
http://www.health.fi/timage.php?i=100144&f=1&name=Alkoholibarometri_2004.pdf.
Päivitetty 4. 2. 2005. Luettu 2. 4. 2005.

Pietilä, A-M., Eirola, R. & Vehviläinen Julkunen, K. 2002. Teoksessa Pietilä, A-M., Hakulinen, T., Hirvonen, E., Koponen, P., Salminen, E-M. & Sirola, K. (toimituskunta) Terveyden edistäminen, Uudistuvat työmenetelmät. Juva: WSOY, 147 - 171.

Pirskanen, M. 2007. Nuorten päihteettömyyden edistäminen. Varhaisen puuttumisen malli koulu- ja opiskelijaterveydenhuoltoon. Väitöskirja. Kuopion yliopisto, 92-94.

Tokkari, S. 1996. Unelmien pelikenttä. Päihdekasvatusmateriaali. Helsinki: Settlementinuorten liitto ry, 19-20, 42-48.

Tziluko, M. 1999. Teoksessa Puuronen, V. (toim.). Youth in everyday life contexts. Joensuun yliopiston julkaisut. Psykologian tutkimuksia. Joensuu: Joensuun yliopistopaino, 90 - 96.

Valli, R. 1998. Koulun alkoholikasvatus keskioluen vähittäismyynnin vapautuessa. Väitöskirja. Lapin yliopisto, 159-163.

Van der Stel, J. & Voordewind, D. 1999. Ehkäisevän päihdetyön käsikirja, alkoholi, huumeet ja tupakka. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Alkoholilaki 1143/1194 5. luku. § 33.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1994/19941143>

Päivitetty 11.10.2005. Luettu 10.11.2005

Stakes. 2005. Verkkojulkaisuja.

<http://www.stakes.fi/verkkojulk/pdf/aiheita/Aiheita12-2005.pdf>

<http://www.stakes.fi/kouluterveys/2004/isl2004.pdf>

Päivitetty 2.9.2005. Luettu 8.9.2005

LIITE 1: Alkoholilaki 1143/1194 5. luku § 33

Väkevän alkoholijuoman mainonta, epäsuora mainonta ja muu myyninedistämistoiminta on kielletty.

Miedon alkoholijuoman ja vähintään 1,2 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän juoman mainonta, epäsuora mainonta ja kuluttajiin kohdistuva muu myyninedistämistoiminta sekä sen liittäminen muun tuotteen tai palvelun mainontaan ja myyninedistämistoimintaan on kielletty, jos:

se kohdistuu alaikäisiin tai muihin henkilöihin, joille alkoholijuomaa ei 16□§:n mukaan saa myydä, taikka siinä kuvataan tällaisia henkilöitä; 1)

siinä yhdistetään alkoholin käyttö ajoneuvolla ajamiseen; 2)

siinä korostetaan alkoholijuoman alkoholipitoisuutta myönteisenä ominaisuutena; 3)

siinä kuvataan alkoholin runsasta käyttöä myönteisesti taikka raittius tai alkoholin kohtuukäyttö kielteisesti; 4)

siinä luodaan kuva, että alkoholin käyttö lisää suorituskykyä taikka edistää sosiaalista tai seksuaalista menestystä; 5)

siinä luodaan kuva, että alkoholilla on lääkinnällisiä tai terapeuttisia ominaisuuksia tai että se piristää, rauhoittaa tai on keino ristiriitojen ratkaisemiseksi; sekä 6)

se on hyvän tavan vastaista, siinä käytetään kuluttajan kannalta sopimatonta menettelyä taikka annetaan muutoin alkoholista, sen käytöstä, vaikutuksista tai muista ominaisuuksista tohtuden vastaista taikka harhaanjohtavaa tietoa. 7)

Epäsuorana mainontana pidetään erityisesti 1 ja 2 momentissa tarkoitetun juoman ja alkoholijuoman myynnin edistämistä muun hyödykkeen mainonnan yhteydessä siten, että muun hyödykkeen tunnuksena käytetään sellaisenaan tai tunnistettavasti muunnettuna 1 tai 2 momentissa tarkoitetulle juomalle tai alkoholijuomalle vakiintunutta tunnusta tai että siitä muutoin välittyy mielikuva tietystä 1 tai 2 momentissa tarkoitetusta juomasta tai alkoholijuomasta.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, väkevän alkoholijuoman mainontaa ja muuta myyninedistämistoimintaa voidaan harjoittaa siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö siitä tarkemmin määrää:

tuotevalvontakeskuksen hyväksymässä majoitus- ja ravitsemisalalan tai vähittäismyynnin ammattijulkaisussa tai muussa alkoholijuomien myyntiin osallistuville levitettävässä painokirjoituksessa, jonka levikki ja levitystapa ovat sosiaali- ja terveysministeriön antamien määräysten mukaisia; sekä

1) alkoholijuomien anniskelupaikoissa, vähittäismyyntipaikoissa ja valmistuspaikoissa.

2) Tuotevalvontakeskus voi peruuttaa 4 momentissa tarkoitetun hyväksymisensä,

jos: ammattijulkaisun tai painokirjoituksen levikissä tai levitystavassa on tapahtunut muutos;

1) tuotevalvontakeskukselle ei ole ilmoitettu kaikkia hyväksymisen kannalta tärkeitä tietoja; tai

2) julkaisemisessa on tapahtunut väärinkäytöksiä.

3) Mitä 1—3 momentissa säädetään, ei sovelleta mainontaan sellaisessa Suomessa levitettävässä ulkomaisessa painokirjoituksessa, jonka pääasiallinen tarkoitus ei ole alkoholijuomien mainonta.

Alkoholijuomien valmistaja, maahantuoja tai tukkumyyjä voi antaa 1 momentin säännösten estämättä alkoholijuomien myyntiin osallistuville tietoa tuotteensa hinnasta, koostumuksesta,

ominaisuuksista ja valmistamisesta sekä muita vastaavia tietoja siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö siitä tarkemmin määrää.

LIITE 2: Julkaisujen sisältö ja valistajataho

Julkaisun nimi, tekijä, julkaisuvuosi	Alkoholivalistuksen avaintekijät tai valistuksen keskeiset sisällöt	Tärkein valistajataho
Koulun alkoholivalistus keskioluen vähittäismyyntin vapautuessa (Valli, 1998)	mm. alkoholin käyttöön liittyvät haitat niin terveydelle kuin elämään yleensäkin, muiden nuorten kokemukset alkoholinkäytöstä ja kuinka käyttää alkoholia oikein. Tietoa siitä, kuinka kieltäytyä alkoholista ja mitä tehdä sammuneelle	Koulu
Nuorten päihteettömyyden edistäminen: varhaisen puuttumisen malli koulu- ja opiskelijaterveydenhuoltoon (Pirskanen, 2007)	nuorten kanssa yksimielisyyteen pääseminen päihteiden käyttöön liittyvästä huolesta sekä nuorten asenteiden ja motivaation tunnistaminen. Lisäksi olisi tärkeää edistää koko yhteisön (vanhemmat, kaikkia aikuiset, koulut, media) vastuullisuutta	Koulu, vanhemmat
Unelmien pelikenttä: päihdekasvatusmateriaali (Tokkari 1996)	Kuinka kieltäytyä päihteistä ja mikäli nuorella on päihteiden käyttöä jo takana, kuinka päihteistä päästään irti.	Nuorten kanssa tekemisissä olevat aikuiset
Young people and alcohol, drugs and tobacco (Anderson, 1995)	Otetaan huomioon nuorten yksilölliset, psykososiaaliset, kulttuuriset, sosiaaliset ja muut tekijät jotka vaikuttavat asennoitumiseen ja käytökseen.	Koulu
“...Eivätkä nukkuvat nuoret mitään opi...” Nuorten mielipiteitä saamastaan alkoholivalistuksesta (Eronen, ym. 2005)	alkoholin liikakäytön vaarat, ja kuinka käyttää alkoholia ”oikein”	Koulu sekä koti